

Geworteld in God

viering van woord en communie – Huis van Dominicus Utrecht – zondag 13 februari 2022

---

gelezen: Jeremia 17,5-8;
Psalm 1; 1 Korinte 15,16.19-20;
Lucas 6,17.20-26.

1.

Gelukkig als je niet in slaap kunt komen door wat er gebeurt in onze wereld, want je zult rust vinden. Gelukkig als je pijnlijk getroffen wordt door wat niemand lijkt te kunnen schelen en je daarom wordt uitgelachen, want je krijgt gelijk. Gelukkig als je *burn-out* dreigt te raken, want voor jou is er ruimte van hoop waar je voluit mag zijn. Gelukkig als je twijfelt of je wel goed genoeg bent, want je bent een geliefde kind van God. Maar wee als je blaakt van het zelfvertrouwen, want je zult onderuit gaan. Wee als alles je lijkt te lukken, want je zult erachter komen dat je het belangrijkste vergeet. Wee als je je door niets van je stuk laat brengen, want je zult worden aangeklaagd. Wee als je nooit twijfelt of de wereld de goede weg nog wel weet terug te vinden, want je zult hopeloos verdwaald blijken.

De zaligsprekingen, die we zojuist hoorden in de versie waarin Lucas ze in zijn evangelie heeft opgetekend, klinken ons waarschijnlijk vertrouwd in de oren. Maar er staat toch maar zoiets als: als iedereen je ziet als iemand die geslaagd is, dan heb je verkeerde keuzes gemaakt, maar als de wereld zoals zij is je het gevoel geeft mislukt te zijn, niets voor te stellen, dan zit je goed. Het zal Jezus' toehoorders verbijsterd hebben. Net als wij in onze tijd, hadden zij zo hun beelden van een geslaagd leven. Wat deze beelden ook precies waren, we kunnen er zeker van zijn dat daar voor hen armoede en honger, huilen en worden geminacht evenmin bij hoorden als voor ons 's nachts wakker liggen, van je stuk raken door wat er op twitter en Instagram rondgaat, mentaal vastlopen, of voortdurend twifelen aan jezelf. Maar Jezus zegt: voor God betekenen deze dingen juist *niet* dat je mislukt bent, voor God betekenen zij dat je aan zijn kant staat en Hij daarom aan de jouwe.

Het koninkrijk van God dat Jezus verkondigt is er voor zulke mensen. Niet voor degenen die niets nodig hebben, maar voor degenen die beseffen dat zij van alles tekort komen. Want natuurlijk is het niet goed om arm en hongerig te zijn, te huilen en te worden uitgesloten. In de gemeenschap die Hij om zich heen verzamelt, neemt Jezus mensen juist op. Hij troost ze, geeft ze te eten en zorgt dat ze hebben wat nodig is. Het koninkrijk dat Hij verkondigt, is er bij uitstek voor hen. En dat wil zeggen: niet andersom! Niet zij hoeven te bewijzen dat zij goed genoeg zijn om deel te kunnen krijgen aan Gods rijk.

2.

Een dergelijke voortdurende bewijslast, dat is wat wij mensen elkaar opleggen. Het is wat wij onszelf opleggen. Dat is denk ik de achtergrond van die scherpe uitspraak van de profeet Jeremia: 'Vervloekt zijn zij die op mensen vertrouwen [...] Zij zijn als een kale struik in de steppe; nooit krijgen zij regen. Zij staan op dorre woestijngrond in een onvruchtbaar, verlaten gebied' (Jer. 17,5-6). Doordat wij elkaar maar de hele tijd voorwaarden stellen, doordat wij onszelf maar de hele tijd voorwaarden stellen, blijft het leven dor en droog, en komen we nooit bij het voedsel en het water dat ons helpt om te groeien en te bloeien. Wij zien het inmiddels overal om ons heen: overal angst en boosheid, overal nog meer de neiging elkaar de maat te nemen – als ik niet deug, dan jij al zeker niet – overal nog sterker de neiging onszelf de maat te nemen.

Welvaart is precair en geluk is schaars en daarom moeten wij van onszelf nog meer ons best doen, we leggen onszelf op overal een ster in zijn, we willen steeds maar weer laten zien dat wij de welvaart waard zijn, het geluk verdienen. We zijn bereid onze aarde ervoor te plunderen, tot zij uitgeput en opgebrand is en wij zijn bereid om ons lichaam ervoor uit te buiten, tot wijzelf uitgeput en opgebrand zijn. Wij zien wel dat dit het geluk niet dichterbij brengt, maar het lukt ons maar niet ermee op te houden.

Hoe anders gaat het met degene die op God de Ene vertrouwen, zegt de profeet. Zij zijn gezegend als bomen aan een rivier met wortels tot in het water. Zij hebben geen last van de hitte, hun bladeren blijven groen, een tijd van droogte deert hen niet en zij blijven vrucht dragen' (Jer. 17,8). Zij weten dat God hun de maat niet neemt, maar ze het leven gunt omdat Hij van ze houdt en dat ze daarop kunnen vertrouwen. Ook hun leven kan op een woestijn lijken, maar zij weten dat ze daarvoor niet bang hoeven te zijn en zich niet angstig in zichzelf hoeven te keren. Zij zien in dat zij ook dan nog altijd bestaan, nog steeds leven, niet omdat zij zo slim of handig zijn dat ze dat op eigen kracht voor elkaar krijgen, maar omdat zij aan een rivier staan die hen dit leven blijft gunnen en geven en die het mogelijk blijft maken dat zij bloeien en vrucht dragen. Daarom remmen zij het opengaan van de knoppen en het groeien van de vruchten niet, maar blijven onbezorgd vrijgevig.

Juist wie zich niet angstig afvragen of zij wel goed genoeg zijn, hebben de vrijheid om ongeremd het goede te doen en dragen er zo aan bij dat het goede overwint. Zij kunnen zelf als een rivier worden die de dorst van de wortels van andere bomen lest zodat ook zij het goede kunnen blijven doen. Er zijn geen garanties, het is niet zeker dat die andere bomen dat ook echt zullen doen en wie vrijgevig is, maakt zich willens en wetens afhankelijk van anderen. Maar dat dat zijn wij hoe dan ook, ook als wij dat proberen te verdringen. Daarom dus: gelukkig de armen en de hongerigen, de huilenden en de verachten. Zij weten dat leven gegeven moet worden en alleen in stand kan blijven als wij het elkaar actief gunnen.

3.

De vraag is natuurlijk: als wij Jezus dit allemaal horen zeggen, geloven wij het dan, geloven wij hem dan? Geloven wij dat wij een geliefd kind van God zijn en dat we dat zullen merken, juist ook als wij honger en dorst hebben, juist ook als we uitgelachen worden of opzij geduwd, naar de periferie van de cultuur en de samenleving, worden weggezet als gekke Henkies of gekke Ingrid's?

Dat kan alleen als het woord 'gelukkig' iets anders betekent dan je goed en prettig voelen. In de visie van Thomas van Aquino betekent 'geluk' dat je weet dat je doet waarvoor je in de wieg bent gelegd. Daarom houden musici of balletdansers het vol om steeds maar weer te oefenen, houden topsporters het vol om te blijven trainen en houden ouders het vol om in de meest moeilijke omstandigheden voor hun kinderen te blijven zorgen: omdat ze weten dat dit is waarvoor ze in de wereld zijn gezet. Wij zijn gelukkig als we doen wat we moeten doen, zijn wat we moeten zijn, ontdekken dat wij in ons spreken en handelen getuigen van de betekenis die ons bestaan heeft. Geloven wij dat dit geluk voor ons is weggelegd? Of denken wij dat het leven hoe dan ook behelpen blijft en dat we daarom maar het beste kunnen zorgen voor een beetje comfort en zo ons gevoel er eigenlijk niet echt bij te horen te verdringen, ons verdriet te verdoven, onze honger te vergeten en onze armoede toe te dekken?

Dan hebben we aan Jezus een slechte. Jezus onthult wat wij vaak willen toedekken herinnert ons aan wat wij graag vergeten, wekt wat wij verdoven en brengt

aan het licht wat wij verdringen: dat wij gemaakt zijn voor het volle leven en het onze roeping is ons daarop te richten. Niets minder.

4.

Deze roeping heeft Hijzelf ten volle vervuld, tot het einde toe. Hij is, zo schrijft de apostel Paulus, omwille van ons arm geworden, hoewel Hij rijk was in God, opdat wij rijk zouden worden door zijn armoede (2 Kor. 8,10). Hij heeft onze honger gedeeld, maar de verleiding weerstaan om te denken dat de mens van brood alleen zou leven (Lc. 4,2.4). Hij heeft gehuild over onze wereld, zonder zich er in walging of wanhopig vanaf te keren (Lc. 19,41) Hij is geminacht en gehaat en naar de rand van de samenleving gedreven en er overheen, maar liet zich niet afbrengen van zijn vertrouwen op God: niet wat ik wil, maar wat U wilt (Lc. 22,42).

In zijn spoor kunnen wij dat ook. Niet omdat Hij met zijn kracht ons op mysterieuze wijze van onze zwakte zou verlossen, maar omdat zijn zwakte duidelijk maakt dat wij niet bang hoeven te zijn voor onze eigen zwakte. 'Anderen heeft Hij gered', wordt Hem toegeroepen als Hij gekruisigd wordt, 'laat Hem nu zichzelf redden'. 'Als Hij de Gezalfde is', wordt eraan toegevoegd, 'Gods uitverkorene (Lc. 23,35). Maar precies daar blijkt God anders over te denken. God wekt hem op uit de doden omdat Hij zichzelf niet redt, maar tot het einde toe verbonden blijft met mensen die zichzelf niet kunnen redden, met ons, die als puntje bij paaltje komt onszelf niet kunnen redden. Daarom zegt Paulus, we hoorde het al aan het begin van deze viering: 'Indien wij enkel voor dit leven onze hoop op Christus hebben gevestigd, zijn wij het meest van alle mensen te beklagen.' Immers zijn leven leidde tot de dood en de ondergang en leven in zijn spoor zal ons niet van de dood en de ondergang vrijwaren. Maar, zegt Paulus, 'Christus is opgestaan uit de doden, als eersteling van hen die ontslapen zijn'; elders noemt hij Hem 'eerstgeborene ... onder vele broeders' en zusters (Rom. 8,21). Zoals God Hem trouw is gebleven, zo zal God ook ons trouw blijven, tot over de dood heen.

Gelukkig zijn wij wanneer wij arm zijn en hongerig, huilen en geminacht worden, want op die momenten weten wij dat wij onszelf niet kunnen redden. Juist dan kunnen we gaan begrijpen dat – nog één keer met Paulus – 'noch de dood noch het leven, noch engelen noch machten, noch wat is noch wat komt, geen macht in den hoge of in de diepte, noch enig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde van God' (Rom. 8,38-39). Die liefde is het ware leven. En niets anders.

Erik Borgman